

мъченик и певец на човешката свобода. Толкова отвлъчре, толкова ангажирано и толкова беззаветно отстояване на свободата е по силите на поетите от ранга на Вапцаров. Вапцаров, който със съдбовна решимост възприема и оповестява проблемите на свободното човешко съществуване, на свободния човешки избор, на свободата като крайна станция на прогреса.

Възможно е да се потърси и по-непосредствена връзка между Вапцаровия идеал за свободата и социалната справедливост.⁷ По подобие на други големи революционни поети Вапцаров намира синтеза в категорията „щастие“, която обединява интимните с обществените, социалните с моралните възделения на човека. Далечният идеал не просто се сменя на земята, но и заживява като екзистенция на личността. Обикновено революционните творци създават две главни проекции на щастieto: представата за щастieto като прииждащи вълни на човешкото благоденствие и хармония (нов Ханаан за досега поробваните хора) и представата за щастieto като пожелана смърт в революционната битка. Тези две проекции на щастieto ги намираме в творчеството на Вапцаров. И той чертае картините на всеобщата обич и подем, и той строи кристалните дворци на бъдещето, и той обещава, че „ще строим завод на живота“, че „животът ще дойде по-хубав от песен“, че настъпва новото, „което ме възпира да не пробия своя слепоочник“. А ето как Шандор Петьофи още в средата на XIX в. създава сходен образ на човешкото щастие:

*Когато всеки пълен дял
от щастие човешко има
и пред закона възсиял
човекът гостенин любим е,
и слънцето на мисълта
над всеки дом когато блесне,
ще кажем: ето Ханаан,
дошли са времена чудесни!*

(„Към поетите на XIX век“)

За втората проекция на щастieto – тази на пожеланата смърт – вече стана дума. Типично за Вапцаров е, че докато за общочовешкото добруване говори с висок глас (с усет за мащабност), за смъртта си на борческа личност споделя с покъртителни интимни тонове, но и с убеденост, която потриша. Конфуцианците казват: „Целеустременият човек и човеколюбивият човек отиват на смърт, ако на човеколюбието се нанася ущърб; те жертват своя живот, но не се отказват от човеколюбието“⁸.